

De bodem. We lopen erop, leven erop.

Eet DE BODEM GEZOND

Het is zo'n vanzelfsprekendheid dat we er nooit over nadenken. Maar in een tijd waarin veel oude zekerheden lijken te wankelen moeten we ons – hoe symbolisch – ook zorgen maken over ons fundament: de bodem. De Wereldvoedselorganisatie van de Verenigde Naties heeft 2015 uitgeroepen tot het 'Jaar van de Bodem'.

Onze voeding begint bij de bodem. Of preciezer gezegd: de enkele tientallen centimeters dikke vruchtbare humuslaag die de bodem op veel plekken bedekt, is de leverancier van de voedingsstoffen in de gewassen. Maar vooral moderne landbouwmethoden doen deze humuslaag geweld aan. Iedere minuut gaan er zo'n veertig voetbalvelden van verloren. Tegen de achtergrond van een snel groeiende wereldbevolking hebben we het over een fenomenaal probleem.

HET VERLIES VAN HUMUS TREKT EEN ZWARE WISSEL OP ONZE TOEKOMST

Er verschijnen inmiddels alarmerende rapporten over, maar ondanks de ernst lijkt het thema nog weinig sexy. *Lekker vegetarisch* interviewt Jan Diek van Mansvelt, voorzitter van stichting Down2Earth en voormalig bijzonder hoogleraar alternatieve landbouw aan de Wageningen Universiteit en initiator van dit vakgebied daar. Hij heeft de taak op zich genomen om dit probleem op de agenda te zetten: "Het verlies van humus, vruchtbare

aarde, is een probleem dat een zware wissel op onze toekomst trekt. Weg is voorlopig ook weg. De wederopbouw duurt veel langer dan de afbraak, maar de situatie kan al na een paar jaar merkbaar verbeteren, mits de bodem in die tijd goed verzorgd wordt."

Wat is het probleem?

"De manier waarop we nu landbouw bedrijven lijkt in eerste instantie heel mooie opbrengsten op te leveren. Tenminste, als je alleen kijkt naar de volumes. In onze vruchtbare nieuwe polders wordt roofofbouw gepleegd. Boeren moeten daar nu al tot anderhalve meter diep ploegen om nog vruchtbare grond naar boven te kunnen werken. Kort gezegd: de landbouw put de bodem uit om zo goedkoop mogelijk veel te leveren. Veel massa met weinig kwaliteit."

Wat is er mis met deze hoge opbrengsten?

"Hoge opbrengsten zijn tijdelijk. Kunstmest zorgt voor grote gewassen, die echter ook zwak zijn en daarom bestrijdingsmiddelen nodig hebben. Langdurig gebruik van kunstmest put de bodem uit en zorgt er ook voor dat de gewassen steeds

Jan Diek van Mansvelt

minder voedingswaarde hebben [zie het kader, red.]. Het is daarom heel belangrijk om de kringloop in de landbouw te herstellen. Dit kan door dierlijke mest met stro – het 'goud' van de boeren – op het land te brengen. Dit is ook hoe veel landbouwgronden zijn ontstaan, door eeuwenlange begrazing door hoefdieren."

Kan het ook zonder mest, zullen de veganisten onder ons zich afvragen.

"Het kan wel, maar vraagt veel zorg voor de compostering van organisch materiaal."

Verdiend dit onderwerp speciale aandacht bij een vegetarische voedingswijze?

"Onze aandacht gaat meestal uit naar wat er boven de grond gebeurt, maar ook in de grond bevindt zich een hele kosmos aan insecten, schimmels en kleinere organismen die er mede voor zorgen dat onze landbouwgewassen kunnen groeien. Door uitputting van de grond en het gebruik van bestrijdingsmiddelen staat dit bodemleven onder druk. Ook dit bodemleven moet verzorgd worden, of dat nu uit ethische overwegingen gebeurt of uit praktische. Een rijk bodemleven levert krachtige gewassen op."

Wie is er bij machte om dit te veranderen?

"Ik zou willen dat de consument gaat inzien dat hij meebepaalt hoe er omgegaan wordt met het

bodemleven. Boeren die voor een duurzame manier van landbouw willen kiezen kunnen geen kant op. De handel en banken dwingen hen om zo veel mogelijk volume te produceren.

We zullen met bewuste consumenten en boeren de handelsketen moeten hervormen. Maar daar gaat dus het bewustzijn aan vooraf. Vandaar dat we de stichting Down2Earth hebben opgericht. We roepen mensen op om onze petitie te tekenen en we geven boeren adviezen over betere verzorging van de bodem."

En meer biologische producten kopen dus?

"Ja. Feit is gelukkig dat de consumptie van bodemvriendelijk geteelde, en dus ook wat duurder (Demeter- en EKO-)producten blijft toenemen, zeker in het vooroplopende biowinkelcircuit. In gewone supermarkt neemt die omzet ook sterk toe.

Maar daar spelen ze vaak unfair in op de biotrend door de prijzen kunstmatig laag te maken. Ze zien dan af van hun normale winstmarge en leggen de bioproducten te goedkoop in het schap. Hierdoor lijken de bioketens nodeloos duur. Ook daar willen we het publiek bewust van maken.

Maar de consument is niet machteloos, hij kan door de keuze van zijn voedsel de bodem gezond eten."

Het ondertekenen van de petitie kan via www.down2earth.nu.

MINDER VOEDINGSSTOFFEN

Farmaceutisch bedrijf Geigy onderzocht in een levensmiddelenlaboratorium de gemiddelde hoeveelheid voedingsstoffen in groenten en fruit.

Gewas	Voedingsstof	Verandering in procenten (tussen 1985 en 2002)
Spinazie	Vitamine C	-65
Broccoli	Calcium	-73
Bonen	Vitamine B6	-77
Wortels	Magnesium	-75
Aardbeien	Vitamine C	-87

